

KISPRÓZÁK

Őrláng

Mondhatta volna később, hogy az ilyen le-
hűlésekkel vigyázni kell. Mert a májusi eső
megint hideg volt, a kertben méteres kilen-
gésekkel csavarta a jegenyefákat, felettük pe-
dig égő rózsaszín lett az ég. Azon gondolkoz-
tam, ha megint be kell gyújtani, az egy újabb
beszélgetés, kérdések hosszú sora, aminek
a végén úgyis én hallgatok el. A kazán aj-
taját rendesen minden este bezártam, ráhaj-
tottam a riglit, de most már kimondhatom,
apám arra járt, és nem érdekelte. Kinyitotta,
ha vasrudat húztam elé, és akkor is, ha szé-
pen kértem. Utóbb a földhöz vágta a Black
& Deckert, hogy „Talán elvétetted a sulykot,
fiam”.

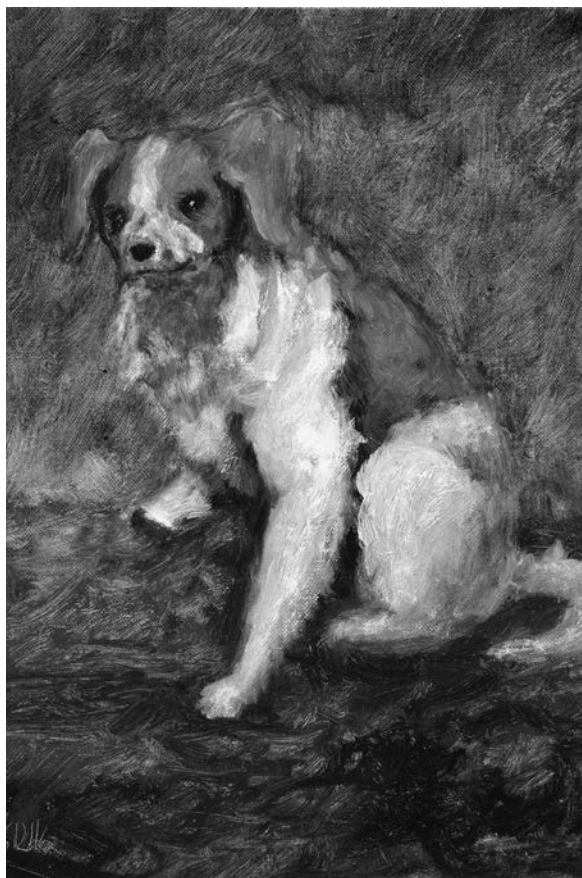
Gyerekként, ha apára gondolok, apa az au-
tóbusz, anya a troli, mondja Karika. Aztán apa
kigyullad majd 2011-ben nemegyszer, elég,
én meg hiába szóltam volna előre, hogy fájni
fog, magam se hittem volna. Cserébe, hogy
eltussolják a botrányt, egész éjjel jár majd a
4-es–6-os, és a körút alvó emberei nyugtalan-
ná válnak, remeg a lámpakörte, hullik rájuk
a vakolat. Pedig csak a csodára akartak em-
lékeztetni, éjjel is hazatalál az ember. Anya
vörös és nyikorog, a Városliget nyöszörgő
gépe, ami a sok zöld között kerimbókázik,
ez is az ő szava volt, én csak kölcsönveszem,
mióta nem él. A Földtani Intézetbe jártam, a
nyári vakáció alatt mégsem hagyhattak egye-
dül, ahogy annyi általános iskolást az anyja
vagy az apja, engem is uzsonnával, színező-

vel és könyvvel vitt magával a munkahelyé-
re. A folyosókra emlékszem belőle, ahol el-
szórva mindenhol tárlókat helyeztek el, a
tárlókban kristályok, kipreparált madarak és
hüllők óriásira dülledt szemekkel. Úgy kép-
zeltem, ha elég erős és jó lennék, ők megszó-
lítanának, és anya végre nemcsak a gyerek-
kor szaga lenne, a gyerekkor nyikorgó vasa,
hanem élhetne most is. Karika most messzi-
re néz, látom, ahogy anyja belékarol és ka-
cag, hosszúcombúnak képzelem ezt a nőt és
sudárnak, pedig ki tudja, mekkorák voltak a
csontjai. Annyi biztos, belülről szívódtak fel,
a kilyuggatott csontszövetet nézve nagyokat
sóhajtozott a doktor. Én meg arra gondol-
tam, apám ott lent a pincében vajon mire vár,
mikor tűnik végre el.

Akkor is nyár volt, a szomszéd majdnem
kiégette a muskátlikat, pedig csak egy hétre
mentünk le a tóhoz. A házban erőssé és vir-
gonccá tett a hűvös, a nagy spalettákat anya
csak négy óra után hajtotta ki, addig a sötét-
ben kuksoltunk. Az asztalnál a lábait figyel-
tem, a legapróbb női láb, szám szerint 36-os, a
körmét sosem festette, azt mondta, arra csak
a sarkon van szükség. Én viszont gyönyörű-
nek láttam a kurvák vörös körmét, talán mert
már akkor is a vörös ruhásra emlékeztettek.
Lipóton a nővérek is színesre kenték, az idő-
sebbek az ortopédszandálból bújtatták ki a
rózsaszín gyöngyházfényt, mint az óvónők a
Madárdombon, a fiatalabbak pedig a klum-
pából csúsztatták ki a lábukat, hogy „Most
már megérdemlek egy cigit”, és amíg mély-
re szívták a füstöt a kerti csapnál, én felülről
leskelődtem, milyen a rüsz, milyen a boka
íve. Szerintem csak én tudtam róla, hogy ti-
tokban imádja magának masszírozni a nya-
kát, merev farokkal néztem, ahogy hátradől,
nyújtózkodik, és lassan, kéjesen fordítgatni
kezd a bokáját, ráfeszít és ellentart, mintha
tudná, valaki nézi vagy épp fordítva, abban
a biztos nyugalomban, hogy ezt úgyse látja
senki. A haját oldotta ki először, onnan tud-
tam, hogy mi következik. Sosem láttam a csa-
pon kívül kiengedett hajjal.

Attól még, hogy a nevét megmondták, nem
lett pontosabb az érzés. Hetente háromszor
jártam a Lipótra festeni a férfit, a konkrét di-

agnózisra nem emlékszem, kataton skizofrénia, ezt már utólag találtam ki magamnak, ahogy fellapoztam egy orvosi szótárt, rákeresve a szóra. A lélekhasadás lehetne pillanatnyi állapot. Sosem értettem, hisz ez egy tünet, hogy lehetne az ember belül egyes egyedül és egy, de tényleg. Dühös voltam az orvosokra, hogy bezárták, hiszen azon túl,

Önbosszú, 2011, olaj, vászon, 45x35 cm

hogy semmit nem csinált, láthatóan teljesen egészséges volt. Vártam, hogy megmozduljon, darabokra törtem, aztán összemorzsoltam a pittet a szeme láttára, de nem érdekelte. Egy hónapon keresztül minden hétfő, szerda és csütörtök délután egy-egy új fényben, mert a katatónia valahogy átfesti az ember arcát, kisimítja és összegyűri tetszés szerint, próbáltam rendszert találni az arcban, megtalálni a fény metszéspontjait, azt a sávot, ahonnan végre látom őt is. Esettanulmányokat kezdtem olvasni, ahol maga alá szaró és csontsoványra fogyott lányokhoz jártak terapeuták énekelni. Persze senki nem hitt nekik, mint ahogy az is elfogadhatatlan volt,

hogy a Duna partján egy év közös hallgatás és éneklés után megmozdítja a lány kezén a csengőt. Olyan volt, mint a kisállatok, elesettségében megindító, olyan, aki mellé le kell ülni, aztán mihamarabb csak annyi dübörög a fülben, el innen, mert ez kibírhatatlan. A fehér bőr, az évek során kamaszosan kiszőrösödött vádli és hónalj, képtelen lehet a csend, ahogy az nő.

A nővérke kinyitotta az ajtót, aznap utoljára mentem, gondoltam, illene valahogy megköszönni, elköszönni, de végül csak egy hülye Boci csokit találtam a boltban, hogy jó lesz. Jó nem lett, már odafele dühöngtem, mekkora fasz vagyok. Leültem a székre, kezembe vettem és felé tartottam a képet, hogy nézd, ez lett. Tegeztem, pedig lehet, hogy nem illett volna, de az a heti háromszori találkozó, mégis úgy éreztem, a barátommá tette. Meg az a sok Lipóton kívüli idő, amit vele töltöttem, orvosi szakkönyveket lapozgatva, az arcával éjjel, szóval ezekért. Apámat vártam így haza, ahogy hozzá menni vártam, apám akkoriban negyvenkét éves volt, én meg kitálatam, azzal jót teszek, ha minden óra negyvenkötödik percében végigkövetem a mutatót, ahogy lépked. A görbe és vékony vörös mutató el-elakadt a kidülledő számlapokban, naponta be kellett állítani a pontos időt. És arra gondoltam, Karikának igaza lehetett, amikor azt mondta, csak az idő miatt van minden, gyerekként azt nem értjük, nem éljük. Csak a hűvöset vagy a betonon felcsapódó esőcseppeket, azokat a meztéllábas bőrig ázott hazaszaladó nőket, a túloldalon a Fűvészkeret előtt a fehér nadrágos lányt a fiúval, ők lelassítanak, a lánynak szép a lába, a mellére tapad a blúz, ilyenekre emlékszem felnőttként, ha az idővel nem számolok. De abban a negyvenkötödik percben is ugyanez van, apám negyvenkétéves, én meg ezt nem értem, hogy lehet ennyit élni, és hogy lehet, hogy a kazán ajtaja állandóan nyitva, ha ő évek óta halott.

Az ágyon nem változtak a fények. Az arcán sem, bár úgy biztos mesélhetőbb lenne a történet, egyszerűen annyi történt, hogy odatettem a csokit a kisasztalra, és beszéltem, tartottam a képet, és beszéltem, hogy én

nem tudom, téged mi a faszért zártak be ide, mert ilyen erővel szobatársak lehetnénk. Aki bennem van, na tudod, az a vörösruhás, az is katonán állapotot szül, pedig annak nemcsak a bokája és a melle, a csípője, de észvesztőek a mozdulatai, amilyen könnyedséggel az öszszegörnyed, ahogy a mellébe markol vagy a nyakán simít végig, ahogy alszik, tudod, az őrjít meg a legjobban. Ahogy vár.

A lift hangos csapódással záródott be, a vasak, a huzalok nyikorogtak, bambán tartottam a jobb kezemben a képet. Néztam a számlálót, még tizenharc másodpercem van, hogy elhiggyem, elmosolyodott, amíg a képet nézte. Ez megint egy vörös görbe mutató, ha hazaérek, kitől kérdezzem meg, szerinted is jó lett-e a kép, ha újra megszólítom apát abban a májusi esőben, amikor kialszik a gáz.

Szaltó

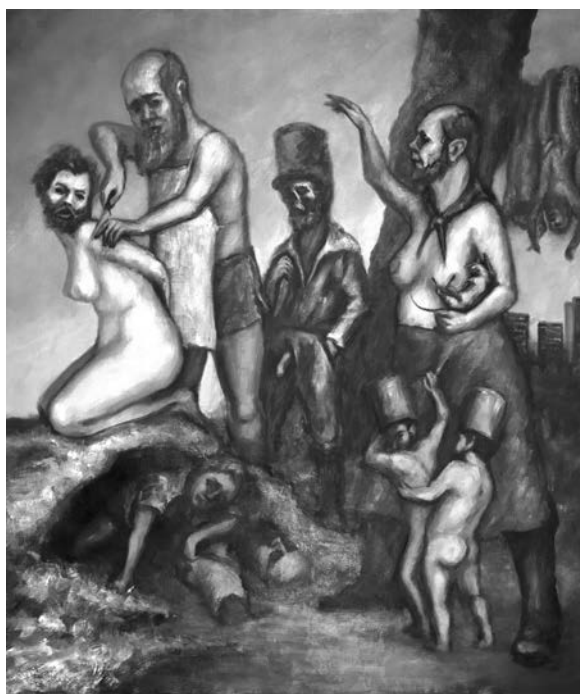
Kisnémát nem lehet elfelejteni. Jakob lassan lépegetett az avarban, és közben azon tűnődött, hogyan lehetséges, mégis van múlt és emlékezés, hogy ezek a levelek nem állnak kettejük közé. Mindenhol az évek alatt unásig kiismert utca. A házak jobbra és balra, amelyekre akkoriban sosem így figyelt. Egyáltalán nem figyelt sehogy, most mégis idegenségükben lettek ismerőssé. Minden ablak mögött tudott titkokat, minden ajtó mögé

elképzelt egy-egy fogast, rajta kabátot, sálát és sapkát. Aztán az élet úgy hozta, mára csak a lombok fénye maradt, az a képtelen világosság, ami az őszi lombzajból válik ki, fényből hangok, és mégis lehetséges. Mert akárhány év volt is, ezt a birsalmafényű neszezést először hallotta, ahogy a fák végig a hosszú utcán duruzsoltak a fülébe. „Megboldultam”, gondolta Jakob, aztán azt, „Nocsak, megismernek a fák”. A kerítések réseibe beszorult apró propelleres levelet figyelte, vajon miféle szél sodorhatta pont erre, pont oda. Megállt egy fa alatt, és felnézett, a sóhajtásban belül egy darabka test mégis könnyedebb lett, „Vagy Uram, tehát, és én is létezem”. Felül a birsalmaszín, mintha a nap süttött volna át a leveleken. Gyerekkorában tartotta így vonatablakon keresztül a napfelkeltébe a tenyerét. Később a kislámpa fényébe, de ugyanaz a mesés képtelenség, hogy a bőre áteresztő, az erek kimutathatóak, akár a létezés. Október vége volt, egész nap ónos eső szitált, a Duna felett köd gomolygott, mintha valami láthatatlan végenincs kamrából fújnák Pestre ezt a nedves vattát. De abban az utcában se köd, se csönd nem volt, a fák duruzsoltak, neszeztek, megismerték a férfit. Alul ugyanaz az aranysárga, „Mintha víztükörben állnék, hallgatott el Jakob”.

Látta maga előtt azt a másik tócsát, amiben majd János áll évekkal később egy kerítés

Örökké a világ sem áll, 2011 olaj, vászon, 50x110 cm

Kis Róka Csaba,
A nagyok is kicsin kezdték 2010 olaj, vászon 200x180cm

mögött, alatta arany szín, felette arany szín, de nem ez lesz, ami megmarad. Elképzeld az unokája mellé egy füves asszonyt és egy kölyköt is, az asszony életeken át csak hallgat, a teste gyökeret ereszt, terebélyesedik, diófa lenne, ha választana. A kölyök néma, máskor csahos, mint a legvadabb kutyák, akikből végül szomorú szemű lesz, olyan, aki nem könnyörög majd a halálért, maga fogja kézen, és vezeti. Ebben a mozdulatban csönd van, csak a birsalmák fényét hallani, ahogy megcsillan az ágak között. És János előredől, megbillen, jobb lenne végre nem megint egy kűszöbben bukni fel.

Mint Kisnéma, akiért az egész tábor odavolt, kerítésen innen és túl, de ő csak a katonákat szerette. És néma sem volt, hiába terjedt róla el, formás combjai felett a vékony derék és a mellék hangot ringattak, a nővére volt néma, úgy ragadt rá a név. Szóval előredől, mint Kisnéma, a kerítésen vágott kerék lyuk köré hajol, odaátról egy kiskatona dugja át éppen a farkát, „Gyere, Kisnéma, szopj le szépen”. Voltak katonák, mesélték, akik csak lyukakon keresztül érintkeztek Kisnémával. Amikor János megismerkedett vele, már a nyolcadik hónapban járt. A telepet körbevezelte, mint a kankutyák, nem

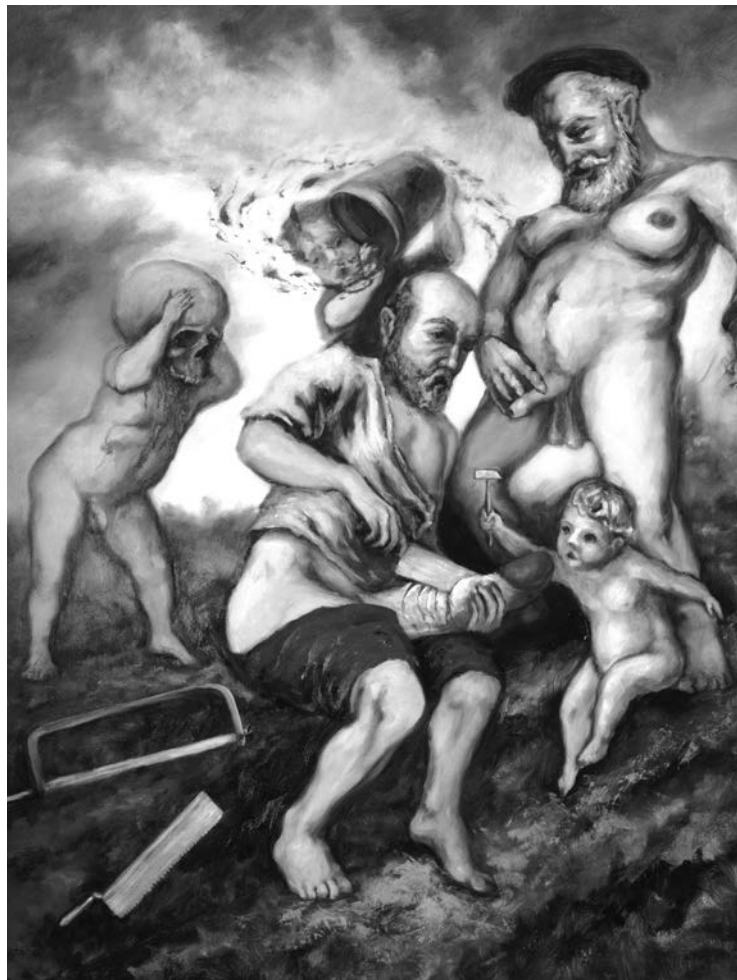
engedett oda más nőt, se pelyheset, se csúnyát. A katonáknak fekete-fehér karcos filmeket vetítettek egy-egy eldugott teremben, és míg a frottírzoknis házmester rámászott a fogatlan házmesternéire, a vászon előtt reszelt májat ettek és vaskos szeletekkel tunkolták fel az uborka mellől a saftot. Zorót eközben a kaszárnya legkisebb ágához kötözték, vergődött, hánykolódott, mint aki rosszat álmodik éjjel, mert nem engedték Kisnémához. „Feleségül veszek”, mondta neki, mire Kisnéma a szeme közé köpött, „Hercegné leszel”, mondta, mire Kisnéma arcul ütötte, Zoró ekkor sírt először föl. Álmában ugyan Kisnéma kredences lakásban fújta mellette a húsleves, de igazából az ágy szomszédok borogatták a homlokát. Azok már tudták, amit Zoró sok év múlva a sírásás közben sem tudott megemészteni, hogy vannak olyan nők, akik legendává válnak, és Kisnéma éppen közülük való. Persze ritka példány, és amikor tiszta fejjel fogadkozott, senki sem firtatta, most hirtelen miért gondolkodik róla másképp, hanem aztán a lázban újra lekötözték, újra borogatták, hogy legalább a nagyanya briliánsgyűrűjét ne kapja az arcába. A mandulaverések alkalmával látott ilyen erővel repülni bármit, miközben a férfiak botokkal az ágakat csapkodták, a nők és a gyerekek énekeltek, és a vászon fölé görnyedve szedegették a földről a lehullott mandulát. A királynő udvarán téli füge nő. A legkorábbi gyümölcs a mandula virága. „Uram, királyom, másikat is tudok: a királynő udvarán téli füge nő”. Így duruzsoltak a férfiak fülébe, akik ugyanezt a dalt hallgatták éjszaka az ágyban is, amikor a nők föléjük kerekedtek, puha testtel rájuk nehezedtek, és finom ringásokkal a dal ritmusára hagyták, hogy beléjük élvezzen a férfi.

Ez hiányzott hónapokon át ott a kerítés mögött, ez a súly vált pótolhatatlanná, de Kisnéma mégis érzékkel hitette el a férfiakkal, hogy ismeri a mandula dalát. Zoró lázálmban mintha a száraz héjat dörzsölte volna le törés előtt, pedig csak az ujjai mozogtak esetenül valaki és bárki után kutatva. „Amikor Kisnéma engem talált meg, emlékezett vissza János, egy sarkot választottam ki magam-

nak a kocsmában, tudtam, 11-re vissza kell érnem, egy sört guríthatok még le. De csak szopogattam, a kesernyés telt sör új csapról volt, ízesebb is, mint másnap ilyenkorra lett. Kisnéma kinézett magának. A kerítés mögött óva intettek, »Csak arra vigyázz, el ne kapjon téged is«. Nem értettem, de mégis akartam látni ezt a néma nőt, aki nem volt néma és mégcsak nőből is alig. A formák állatot rejtegettek, tudta ezt mindenki, aki megjárta a testét, de utólag már nem tudtak beszélni róla. Hiszen semmi sem történt, csak Kisnéma odaült az asztal sarka mellé, odakucorodott, mint egy apró madár, talán cinke vagy veréb. Többen ezt a két madarat mondták, én viszont nem értettem, hogy nem lehet eldönteni. Igazuk volt. Aztán csak hallgatótt, hallgatott, és a katonáknak felcsillant a szeme, míg az italát elé tették, mert a résnyire elnyíló ajkakon megcsillant a nyál, mert a mandulákat most otthon más verte az ágról, és mert késő volt már mindegyik virághoz azon a sarkon. Amikor háromnegyedre járt az idő, Kisnéma megvadult, mint a legjámborabb lovak szoktak, ha tüzelnek, szétcsapta füleit, a katona után ment, és csak annyit várt, hogy a kocsmán legyenek kívül. Ott elkezdte kigombolni a zakómat. Én utánanynyúltam, visszagomboltam, alulról kezdtem, azt hittem, attól védettebb leszek. De amíg a szegycsont körül matattam, ő máris a nadrágomhoz nyúlt, gyakorlott mozdulattal kioldotta az övet. Úgy omlott minden csatos szíj és öv azon a küszöbön, mintha Kisnéma varázsígét mormolt volna rá. Hagytam a nyakam a fenébe, eltoltam a kezét, bújtatni kezdtem az övet. Ő megint a fenti gombokhoz nyúlt, a nagy sietségben a zakóm félig nyitva maradt, végeztem az övvel, és erősebben, mint az előbb, ellöktem a kezét. Kisnéma, mint a legelszántabb rágcsálók, egyszerre sokan lett, és ezer keze nyüzsgött a nyílásokon, míg én az övet és a sliccet, ő a fenti gombokat pattintotta újra ki.

Erősebb volt nála egyenként mindegyik katona. Együtt pedig arra is képesek voltak, hogy kizavarják meztelenül a hóba, és fényes nappal vonuljon át rajta az egész csapat. Kisnéma nem azért visított úgy, mintha vágnák, mert annyi-

ra fájt neki. Törődött is azzal. Egy egész regimentnek tárta volna örömmel ki az ölét, hisz ő az ezred babája volt. De hogy ezek fényes nappal, szabadidőben másznak rá, és gyalognak rajta végig, az elviselhetetlen. Csak egy kicsit maradj még, sugdosott a fülembe, duruzsolt,

Kitartás, 2011, olaj, vászon, 170x150 cm

mint a legelszántabb fák azon a hosszú utcán. Mert az idő volt számára a legértékesebb. Aból az időből akart, amit tilos volt a kerítésen túl tölteni. Azt akarta, olyan nő legyen, aki miatt a férfiak elfelejtik a mandula illátát, elejtik botjaikat. A szabályok szerint egy hónapja lett volna hátra, aztán elkotródik, és új ezred után néz. De maradt. A kilencedik hónapban is volt, aki a küszöbön bukott fel, akit megtanított az Úristen birsalmafénybe nézni. De mind elnémult utána. A királynő udvarán téli füge nő, mormogta lázalmában Zoró, és mormogtam olykor én is, de ezt csak mesélték, én csak a lengő trapézra emlékszem.”